

KRĘCONY (32) *part praet pass impf*

kręcony (32), [**krącony**].

-o- *Mącz* (4), -ó- (1) *Strum*.

sg m N kręcony (8). ◇ G kręcon(e)go (12). ◇ I kręconym *FalZioł* (2), kręcon(e)m (1) *BibRadz*.
◇ f G kręcon(e)j (3). ◇ pl N subst kręcon(e) (3). ◇ G kręconych (1). ◇ A subst kręcon(e) (1). ◇ I
m kręconymi (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XIX w.

1. *Obracany, wprawiany w ruch kołowy* (1) : Broń zaś łuk profty/ szablá ledwo v Hetmáná/
włocznia/ kiy opalony/ proce kręczone/ siódłá z dębu bez násłania *StryjKron* 265.

2. *Robiony przez obracanie, skręcanie; retortus Vulg, PolAnt; intortus, tortus Cn* (20) : TEn Sznur
ma być zrobiony ná dłuż łokci szefnaście/ á z mocnych nici cienkich kręconych/ y biélonych. A
to dla thego/ áby wżędy był równy y mocny/ dla rozściągania. *Strum* B3.

Zestawienia: »biel, bis kręcony (-a)« = *cienka tkanina z białej lub barwionej przędzy lnianej
nitkowanej; byssus retorta PolAnt* (1:1): Opony będą zawieszite czterech bárew napiękniefzych [...] y z
bifu kręczonego *BielKron* 33; Tefz vczynił fiem [...] á obwiezenia fiemi zbieli kręczoney (ná) stu
łokiet. *BudNT Ex* 38/9.

»kręcony cukier« = *cukier uzyskany ze skrobi jęczmiennej w postaci kręconych laseczek* (2): gdy
vwarzył kwiatki Fiiólkhowe s kręconym czukrem *FalZioł* I 150a, V 39.

»len kręcony« = *przędza lniana nitkowana otrzymywana przez skręcenie dwu lub więcej nitek celem
zwiększenia jej wytrzymałości i gładkości; tkanina z takiej przędzy; byssus (retorta) Vulg, PolAnt* [*szyk
10:2*] (12): Dzieście Opon ze Lnn biále^{go} kręczone^{go} z iedwabiu modre^{go} Páwłócáne^{go} Kármázynowe^{go}
hárho iálnego przemiennych máści/ robothą dżiáną vdziáż *Leop Ex* 26/1, *Ex* 36/8; *BibRadz Ex*
28/6, 8, 15, 39/2, 5, 8, 24; Napirwey spodnie vbranie áby było lniáne co namiękfzego biálego lnu
kręczonego/ wfyzywáne. *BielKron* 34, 33, 33v.

»świeca, świeczka kręczone« = *prawdopodobnie świeca ciągniona, robiona przez przeciąganie
skręconych knotów przez stopiony wosk; gromnica* (2:1): Daycie lám wody świeczoney A tey też
świecie kręczoney. Boc to nato iest sprowiono A by iá Diably ftrafeno. *RejKup* m2v, i7v, r3v. [Ex
qua cera factae sunt candelae pro exequiis 200 alias kraczone swieczce *RachBonera* 1545 63].

3. *Toczony, rzeźbiony; diatretus, tornatilis Calep* (4) : Jacub chadza [...] wfukny byaly dlugy
sknaphiamy kręczoney *LibMal* 1547/128; Toreuma – Kręczeni kubek. *Calep* 1073b, 319a, 1074a.

4. *Naginany, zgięty, zakrzywiony; tortus Mącz, Calep* (3) : lentandus remus Kręczoney ftyr. *Mącz*
189a; Tortus, flexuosus, obliquus, Krziwi, kręczeni. *Calep* 1074b; [Kręczoney/ et kręczoney/ Flexus,
tortus, tortilis. *Volck* Iii2].

W przem (1) : Tortae conditiones, Opák kręczone. *Mącz* 459b.

5. *Wijący się; contortus, intortus Cn* (3) : [Lazur] czyni włofy kręczone. *FalZioł* IV 55b.

a. *Mający kształt spirali* (2) :

Wyrażenie: »kręczone (w)schod« = *cochlea Mącz; cochlidium Calep* (2): Cochlea, Okrągły álbo
kręczoney wfchód/ yáki w murzéch bywa. *Mącz* 58c; *Calep* 210a.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (1) : Tortilis, Wity/ skrziwiony/ kręczoney. *Mącz* 459b.

Synonimy: 3. toczony; 4. krzywy, skrzywiony.

Cf **KRĘCIĆ, KRĘTY**

MB